

Informasjon i samsvar med kravene i åttende del av kapitalkravsforordningen (CRR (EU) 2013/575).

(Pilar 3)

Per 31. desember 2019 Totens Sparebank

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.	Innledning og formål med dokumentet	2
2.	Konsolidering	2
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv.....	2
2.2	Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	2
3.	Kapitalkrav	3
3.1	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	3
3.2	Bufferkrav.....	4
3.3	Uvektet kjernekapitalandel.....	5
4.	Kredittrisiko og motpartsrisiko	6
4.1	Definisjon misligholdte engasjement:.....	6
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	6
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og typer av motparter.....	7
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	8
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier.....	8
4.6	Endringer i tapsavsetninger og avsetninger på garantier.....	9
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	9
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	9
4.9	Sikkerhetsstilte eiendeler.....	10
4.10	Motpartsrisiko knyttet til derivater	11
5.	Egenkapitalposisjoner.....	12
6.	Renterisiko.....	12
7.	Styring og kontroll av risiko.....	13
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP.....	13
7.2	Bruk av ICAAP i banken	14
7.3	Organisering av risikostyringen.....	14
7.3.1	Kredittrisiko.....	17
7.3.2	LIKVIDITETSRISIKO.....	19
7.3.3	Markedsrisiko	19
7.3.4	Risikoanalyse operasjonell risiko.....	20
7.3.5	Forretningsmessig og strategisk risiko	20
7.4	Mål for kapitaldekning	21

1. INNLEDNING OG FORMÅL MED DOKUMENTET

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3). Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2019 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Bankens har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

2. KONSOLIDERING

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Tabellene gir en oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet, selskaper hvor investeringen er fratrukket i ansvarlig kapital og selskaper i konsernet som ikke er konsolidert og hvor investeringen ikke er fratrukket i ansvarlig kapital:

Selskaper som er fullt konsolidert – oppkjøpsmetoden (datterselskaper)

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Vallehaven AS	100.000	21.751	100 %	1	Lena	Eiendomsselskap
Totens Sparebank Boligkreditt AS	173.000	199.736	100 %	1	Lena	Kredittforetak

Selskaper som er delvis konsolidert – egenkapitalmetoden (tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet)

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Eika Gruppen AS	1.381.462	203.766	6 %	6 %	Oslo	Finanskonsern
Eika Boligkreditt AS	47.405.455	197.258	4 %	4 %	Oslo	Kredittforetak

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Samtlige selskaper er konsolidert etter de samme prinsipper i regnskapsmessig sammenheng som i kapitaldekningsmessig sammenheng.

Reglene for vesentlige eierskap i andre finansinstitusjoner medfører et fradrag på 254 millioner kroner i den ansvarlige kapitalen i konsernet og 259 millioner kroner i morbank.

3. KAPITALKRAV

3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

	Morbank	Konsern
Eierandelskapital	367.472	367.472
Overkursfond	109.992	109.992
Opptjent egenkapital fra tidligere år	1.052.763	1.086.662
Årets resultat	182.358	193.298
Sum balanseført egenkapital	1.712.585	1.757.424
Ikke kvalifiserende andel av årets overskudd	-57.619	-57.519
Fradrag for eiendeler til virkelig verdi	-2.279	-2.391
Fradrag fra eierskap i ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-258.623	-254.150
Ren kjernekapital	1.394.164	1.443.364
Fondsobligasjoner	143.000	143.000
Kjernekapital	1.527.978	1.586.364
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	200.000	200.000
Tilleggskapital	200.000	200.000
Netto ansvarlig kapital	1.737.164	1.786.363
Ren kjernekapital i % av beregningsgrunnlag	17,74 %	16,78 %
Kjernekapital i % av beregningsgrunnlag	19,56 %	18,44 %
Ansvarlig kapital i % av beregningsgrunnlag	22,11 %	20,76 %

Tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlag for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet beregningsgrunnlag.

	Morbank	Konsern
	Grunnlag	Grunnlag
Kreditrisiko		
Engasjementsbeløp per sektor:		
Lokale og regionale myndigheter	74.557	74.557
Offentlig eide foretak	0	0
Institusjoner	77.544	15.126
Foretak	1.048.036	1.048.549
Massemarkedsengasjementer	880.553	945.642
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	4.414.716	5.291.268
Forfalte engasjementer	66.436	67.931
Obligasjoner med fortrinnsrett	103.098	109.126
Egenkapitalposisjoner	422.721	205.707
Øvrige engasjementer	25.273	80.366
CVA tillegg derivater (Credit Value Adjustemnet)	12.292	12.292
Operasjonell risiko	732.601	753.416
Beregningsgrunnlag total	7.857.827	8.603.980
Overskudd av ansvarlig kapital	1.099.352	1.088.859

Banken har blitt underlagt et Pilar 2-krav på 1,6 % fra 23.03.2018. Banken har et kapitalmål på 14,9 % for ren kjernekapitaldekning, 16,4% for kjernekapitaldekning og 18,4% for ansvarlig kapitaldekning.

Konsolidering av samarbeidende grupper

Fra 01.01.2018 skal alle banker rapportere kapitaldekning konsolidert med eierandel i samarbeidsgrupper. Banken har en eierandel på 5,70 % i Eika Gruppen AS og på 4,34 % i Eika Boligkreditt AS.

Kjernekapitaldekning	16,57 %
Ren kjernekapitaldekning i %	18,25 %
Uvektet kjernekapitalandel i %	20,58 %

3.2 Bufferkrav

Banken har per 31.12.2019 et kombinert kapitalbufferkrav på kr 982 millioner i morbanken og kr 1.075 millioner i konsernet:

Bufferkrav	31.12.2019	Morbank	
		31.12.2019	Konsern 31.12.2019
Minimumskrav ren kjernekapital	4,50 %	353.602	387.156
Bevaringsbuffer	2,50 %	196.446	215.087
Motsyklisk buffer	2,50 %	196.446	215.087
Systemrisikobuffer	3,00 %	235.735	258.104
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	12,50 %	982.228	1.075.434
Tilgjengelig ren kjernekapital		1.384.978	1.434.178
Ren kjernekapital utover kravet		402.750	358.744

Konsernet har 1.443 millioner kroner i ren kjernekapital tilgjengelig til å dekke det kombinerte kapitalbufferkravet.

Banken har i tillegg blitt underlagt et Pilar-2 krav fra Finanstilsynet på 1,6 % fra 23.03.2018.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel

Uvektet kjernekapitalandel regnes ut fra beregnet kjernekapital, med og uten overgangsordninger, delt på engasjementsbeløp for balanseførte og ikke balanseførte poster og engasjementsbeløp for derivater og gjenkjøpsavtaler som ikke er balanseført. Ikke balanseførte poster blir justert for konverteringsfaktorer (iht i CRR artikkel 429, nr 10).

Uvektet kjernekapitalandel	
Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	
Poster utenom balansen med 10 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	
Poster utenom balansen med 20 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	136.351
Poster utenom balansen med 50 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	509.433
Poster utenom balansen med 100 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	108.460
Øvrige eiendeler	1.705.519
(-) Regulatoriske justeringer i kjernekapital	-255.622
(-) Regulatoriske justeringer i kjernekapital etter overgangsregler	-255.622
Totalt eksponeringsbeløp	17.554.141
Totalt eksponeringsbeløp etter overgangsregler	17.554.141
Kapital	
Kjernekapital	1.587.283
Kjernekapital etter overgangsregler	1.587.283
Uvektet kjernekapitalandel	
Uvektet kjernekapitalandel	9,04
Uvektet kjernekapitalandel etter overgangsregler	9,04

4. KREDITTRISIKO OG MOTPARTSRISIKO

4.1 Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er inndekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Under IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap. Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler omfatter finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og fordringer på leieavtaler omfattet. Forventet tap på kredittforringede lån beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente.

Banken innregner tapsavsetning for forventet kredittap på alle lån fra tidspunktet for førstegangsinnregning. For lån hvor kredittrisikoen ikke har økt vesentlig siden første gangs innregning måles tapet til et beløp som tilsvarer forventet kredittap over 12 måneder. Lån hvor det ikke har vært vesentlig endring i kredittisiko og som ikke er misligholdte inngår i gruppen «stage 1».

For lån hvor kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs innregning måles tap til et beløp som tilsvarer forventet kredittap i levetiden. Vesentlig økning i kredittisiko er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet, betalingshistorikk og informasjon om debtors betalingsevne. Et lån anses som misligholdt når det er gått 30 dager siden forfall og terminbeløpet ikke er betalt. Hva som ansees som en vesentlig økning i kredittisiko varierer noe etter den opprinnelige klassifiseringen. Et engasjement som er klassifisert med svært lav risiko ved førstegangsregistrering vil ikke nødvendigvis få en vesentlig økning i kredittisikoen selv om det rates dårligere, mens engasjement med høy risiko vurderes strengere. Dersom kredittisikoen for en eiendel eller gruppe av eiendeler er ansett å ha økt vesentlig siden første gangs innregning, eller engasjementet er misligholdt blir engasjementet plassert i gruppen «stage 2».

I modellen som brukes i Totens Sparebank er følgende parametere satt for når et engasjement går fra stage 1 til stage 2 som følge av økning i kredittisiko.

$PD-12 > 0,2\%$ og $(PD-12 > PD-ini + 0,5\%$ eller $PD-12 > 2 * PDini)$

PD-12 angir her sannsynligheten for at engasjementet går i mislighold per dato, mens PDini angir den beregnede sannsynligheten for at engasjementet skulle gå i mislighold når kreditten ble gitt.

For engasjement i «stage 2» avsettes det for forventet kredittap for hele den forventede levetiden til eiendelen. Dersom det oppstår et kredittap skal renteinntekter innregnes basert på bokført beløp etter justering for tapsavsetning. Engasjement som er individuelt vurdert og har en økning i risiko er plassert i

gruppen «stage 3». Engasjement som er plassert i stage 2 tilbakeføres til stage 1 når de ikke lenger er misligholdt, eller økningen i kredittrisiko ikke lenger ansees som vesentlig i forhold til risiko når engasjementet ble gitt. Engasjement i stage 3 forblir i dette staget til de ikke lenger individuelt vurderes. Da plasseres de i stage 1 eller 2 etter de kriterier som er beskrevet ovenfor.

Engasjement med svært god sikkerhet plasseres i stage 1 selv om de er individuelt vurdert. I Totens Sparebank gjelder dette kun engasjement mot Norges Bank og andre kredittinstitusjoner.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og typer av motparter.

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personmarked	10.571.801	489.281	25.336	
<i>Næringssektor fordelt:</i>				
Jordbruk, skogbruk	760.086	84.158	3.590	
Industri	92.594	21.235	9.614	
Bygg og anlegg	1.073.834	173.286	145.501	
Varehandel	114.224	28.517	13.847	
Transport	81.411	5.579	11.830	
Overnattings- og serveringsvirksomhet	24.228	1.046	829	
Omsetning og drift av fast eiendom	1.446.768	175.960	90.815	
Faglig og finansiell tjenesteyting	150.982	13.303	3.027	
Forretningsmessig tjenesteyting	51.410	6.807	293	
Tjenesteytende næringer ellers	141.539	228.775	5.763	
Øvrige	38.042	3.213	3.318	
Sentralbank	65.232			
Kredittinstitusjoner	8.001			
Sum	14.620.152	1.231.160	313.763	16.165.075
Herav engasjementer i banken primærområder	12.413.106			
Engasjementer i øvrige områder	2.207.046			
Gjennomsnitt¹	9.145.943	917.092	323.883	10.386.917

¹ Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1–3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	182.066	177.055	961.062	1.360.900	11.939.069		14.620.152
Ubenyttede rammer			792.431		438.729		1.231.160
Garantier				313.763	-		313.763
Sum	182.066	177.055	1.753.493	1.674.663	12.377.798	-	16.165.075

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Personmarked	55.333	35.933	21.213	3.192		
Jordbruk, skogbruk		22.741	2.000			
Industri	430	3.920	750	-		
Bygg og anlegg	1.604	1.900	426	(74)		
Varehandel	1.035	1.489	1.067	417		
Transport			-			
Overnattings- og serveringsvirksomhet		750	700			
Omsetning og drift av fast eiendør	24.821	16.859	12.709	809		
Faglig og finansiell tjenesteyting			-			
Forretningsmessig tjenesteyting	1	504	250	250		
Tjenesteytende næringer ellers		4.074	3.908	(124)		
Øvrige	51					
Sum	83.276	88.170	43.022	4.470	-	-

¹ Kun individuelle nedskrivninger

² Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i tapsavsetninger og avsetninger på garantier

Endringer i tapsavsetning på utlån, trukne og ubenyttede kreditter og garantier siste år (beløp i tusen kroner)	Steg 1: 12 mnd. tap	Steg 2: Livstid tap	Steg 3: Livstid tap
Tapsavsetninger pr. 01.01.2019	5.660	24.294	42.185
Endring som følge av nye eller økte lån/kreditter/garantier	908		3.787
Endring som følge av overgang fra stage 1 til stage 2	-874	10.928	
Endring som følge av overgang fra stage 1 til stage 3	-6		1.028
Endring som følge av overgang fra stage 2 til stage 3		-293	1.977
Endring som følge av overgang fra stage 3 til stage 2		2.502	-406
Endring som følge av overgang fra stage 3 til stage 1	20		-267
Endring som følge av overgang fra stage 2 til stage 1	313	-3.073	
Endring som følge av redusert portefølje (salg/konstatering/mv)	-2.022	-3.900	-5.459
Andre endringer i perioden	2.071	-290	177
Tapsavsetninger pr. 31.12.	6.069	30.819	43.022

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)	Utlån	Garantier og ubenyttede kreditter
Periodens endring i forventet tap på utlån i stage 3	837	
Periodens endring i forventet tap på garantier i stage 3		-
Periodens endring i forventet tap (steg 1 og 2)	7.054	-244
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	3.634	
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	1.098	
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-5.105	
Periodens tapsekostnader	7.517	-244

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Banken har pr. rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	356.137	356.137			0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter (f)	633.105	665.887			0 %	0 %
Offentlige foretak						
Multilaterale utviklingsbanker	156.370	156.370			0 %	0 %
Internasjonale organisasjoner						
Institusjoner	67.525	67.558			0 %	0 %
Foretak	1.352.312	1.326.396			0 %	0 %
Massemarkedsengasjementer	1.848.430	1.808.284			0 %	0 %
Engasjementer med pantesikkerhet	12.787.395	12.768.662			86 %	0 %
Forfalte engasjementer	89.273	61.115			0 %	0 %
Høyrisiko-engasjementer						
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.091.258	1.091.258			0 %	0 %
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating						
Andeler i verdipapirfond						
Egenkapitalposisjoner	459.857	205.707	-254.150		0 %	0 %
Øvrige engasjementer	107.180	107.180			0 %	0 %
Sum	18.948.842	18.614.554	-254.150	-		

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Banken benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Til fastsettelse av belåningsgrunnlag for boligeiendommer benyttes verktøy som balanserer vurderinger foretatt av takstmenn og eiendomsめglere.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Sikkerhetsstilte eiendeler

Tabellen viser bankens finansielle eiendeler som kan stilles som sikkerhet for lån i sentralbanken. Pr. 31.12.2019 har banken eiendeler stillet som sikkerhet til markedsverdi 60,3 millioner kroner. Eiendelene er bokført til virkelig verdi.

Pantsatte og ikke-pantsatte eiendeler

Balanseført verdi av ikke-sikkerhetsstilte eiendeler	
Eiendeler	
Rentebærende verdipapirer	1.948.718
herav: Covered bonds (inkl. OMF)	1.089.454
herav: sikrede verdipapirer (ABS)	
herav: utstedt av offentlig forvaltning	823.747
herav: utstedt av finansielle foretak	3.957
herav: utstedt av ikke-finansielle foretak	
Sum	1.917.158

Tabellen under viser bankens mottatte sikkerheter pr. 31.12.2019.

Mottatte sikkerheter	Ikke sikkerhetsstilt		Virkelig verdi av mottatte pantsatte og belånte sikkerheter	
	Virkelig verdi av mottatte sikkerheter			
	herav: utstedt av andre i konsernet	herav: godkjent som pant i sentralbanken	herav: utstedt av andre i konsernet	herav: godkjent som pant i sentralbanken
Utlån og fordringer annet enn innskudd og utlån på a	12.078.919	381.327	2.468.000	2.468.000
Andre mottatte sikkerheter	2.518.513	158.137		
Sum	14.597.432	539.464	2.468.000	2.468.000

4.10 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Samlet engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko utgjorde 10,8 millioner kroner (engasjementsbeløp før sikkerhetsstillelse og konverteringsfaktor).

Matrisen under viser derivatkontraktenes virkelige verdi før og etter motregning.

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter

Beløp i tusen kroner	Virkelig verdi¹
Før motregning	35.739
Etter motregning	28.275

¹ Med virkelig verdi før motregning forstås summen av virkelig verdi av alle kontrakter med positiv verdi. Virkelig verdi etter motregning er summen av virkelige netto positive verdier mot hver enkelt motpart.

I de tilfeller hvor banken har en netto negativ verdi på sitt samlede engasjement mot en motpart i derivatavtaler skal banken stille til sikkerhet et innskudd (collateral). Totens Sparebank har sine derivatavtaler mot andre norske finansinstitusjoner og både plassert og mottatt innskudd som sikkerhet for derivatavtaler. Dette avregnes løpende etter derivatenes verdi.

5. EGENKAPITALPOSISJONER

Aksjer og fond bokføres enten i kategorien virkelig verdi over resultatet eller som aksjer til virkelig verdi over total resultatet. Alle aksjer og fond er bokført til virkelig verdi. For finansielle instrumenter som handles i et aktivt marked fastsettes virkelig verdi på bakgrunn av observerte markedsverdier. For øvrige finansielle instrumenter blir det brukt interne eller eksterne estimater basert på blant annet sist kjente omsetningskurs og nåverdiberegninger.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi og virkelig verdi. Aksjene som er definert til å være til strategisk formål er aksjene i Eika Gruppen AS og Eika Boligkreditt AS

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi
Aksjer og andeler – gevinstformål	36.701	37.233
– børsnoterte aksjer		
– andre aksjer og andeler	36.701	36.701
Aksjer og andeler – strategisk formål	401.556	401.556
– børsnoterte aksjer		
– andre aksjer og andeler		

6. RENTERISIKO

Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebindingstid mellom aktiva og passiva poster. Banken vil da ikke kunne gjennomføre renteendringer parallelt for alle balanseposter. Total renterisiko, samt renterisiko knyttet til porteføljen av sertifikater og obligasjoner, blir regelmessig rapportert til styret (kvartalsvis).

Banken skal ha en moderat risiko og risikoen har gjennom hele året ligget innenfor de rammer styret har vedtatt.

Basert på konsernets balanse pr. 31.12.2019 gir et parallelt skift i rentekurven på ett prosentpoeng en total renterisiko på ca. 11 mill. kroner. Markedsverdien på porteføljen av sertifikater og obligasjoner klassifisert som omløpsmidler vil ved en tilsvarende endring i liten grad endres, da disse er i flytende rente.

Renterisiko

Eiendeler	Renterisiko i tusen kroner ¹
Utlån til kunder med flytende rente	17.931
Utlån til kunder med rentebinding	6.115
Rentebærende verdipapirer	4.173
Øvrige rentebærende eiendeler	7.449
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	-537
Andre innskudd	-14.990
Verdipapirgjeld	-33.075
Øvrig rentebærende gjeld	-52
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	24.341
Sum renterisiko	11.355

¹ Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

7. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

Banken har etablert en egen funksjon for risikostyring og i dette kapitlet beskrives organiseringen av risikostyringen i banken, og de rammer som er fastsatt. I tillegg beskrives hvordan banken bruker ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) som viktig instrument i risikostyringen. Bankens mål for kapitaldekning beskrives også i et eget avsnitt

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være framoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidige risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering også må vurdere kapitalbehovet ut fra planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Banken har i ICAAP stresstestet bankens kapitaldekning gitt ulike stressenarioer og på denne måten testet om bankens ansvarlige kapital er på et akseptabelt nivå. Stresstestene har vist at banken har en ansvarlig kapital hvor banken kan tåle et scenario med et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur.

Vurdering av risiko og kapitalbehov er utført på konsernnivå. Totens Sparebank har to datterselskaper. Datterselskapene består av ett eiendomsselskap og et boligkredittforetak. Det er bankens konsoliderte tall som er lagt til grunn, slik at datterselskapene er inkludert. Bankens strategi og tilhørende mål og rammer er fastsatt i egne strategidokumenter for risikoområdene.

Styret har behandlet ICAAP i flere styremøter og vedtak om fremtidige kapitalmål ble vedtatt 12.03.2020. Bankens administrasjon har forberedt dokumentasjonen, og styret har gjennom diskusjoner i styremøtene konkludert på bankens kapitalbehov med nødvendige tiltak. Risiko- og revisjonsutvalget har forberedt behandlingen i styret.

Banken benytter på flere områder maler utarbeidet av Eika Gruppen (Eika ViS) som utgangspunkt for bankens risikostyring, herunder utarbeidelse av både grunnlaget for kapitalbehovsvurderingen og selve ICAAP-rapporten.

Intern revisor (PwC) har gått igjennom beregninger og metodikk for kapitalbehovsvurderingene og selve rapporten.

7.2 Bruk av ICAAP i banken

Banken gjør en fullstendig kapitalbehovsvurdering minimum én gang per år. Denne prosessen ses i sammenheng med og påvirker bankens utarbeidelse av strategiske planer og budsjettprosess.

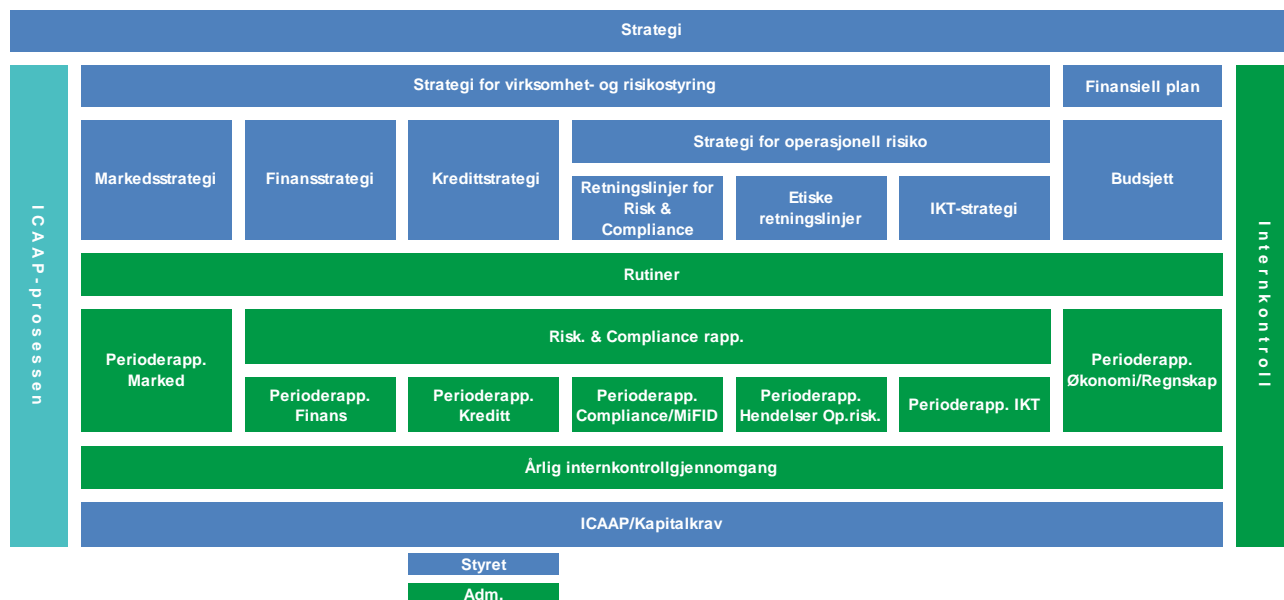
Bankens strategi og tilhørende mål og rammer gitt fra styret til adm. banksjef i strategidokumenter for risikoområdene har betydning for kapitalbehovsvurderingene i dette dokumentet, samtidig som kapitalbehovsvurderingene legger føringer for risikostrategiene.

Prosessansvarlige/ledere i banken er involvert ved utarbeidelse av ICAAP. Disse involveres blant annet i utarbeidelse av risikoanalyse og vurdering av bankens internkontroll.

7.3 Organisering av risikostyringen

Styret har i strategi for virksomhets- og risikostyring gitt overordnede prinsipper for internkontrollen og en beskrivelse av organiseringen av funksjoner, samt satt krav til helhetlig risikostyring. Styret fastsetter rammer for kreditt-, likviditets-, markeds- og operasjonell risiko i separate underliggende risikostyringsdokumenter.

Rammeverk for virksomhetsstyring i Totens Sparebank

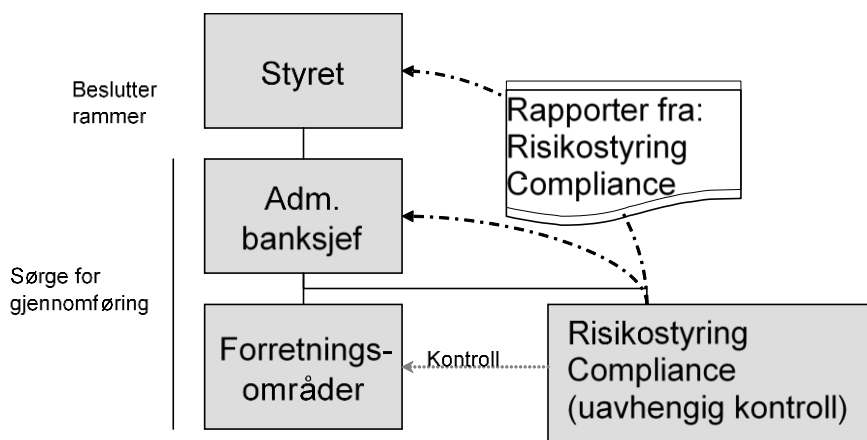

Banken har etablert en risikostyringsfunksjon som er en uavhengig støttefunksjon for forretningsområdene og styret som skal sikre at alle vesentlige risikoer i institusjonen er identifisert, målt, vurdert og rapportert av de relevante organisatoriske enhetene.

Banken har etablert en compliancefunksjon som en uavhengig funksjon som skal understøtte arbeidet i linjen og bidra til å redusere bankens compliancerisiko. Funksjonen har en forebyggende, rådgivende og kontrollerende rolle. Compliancefunksjonen skal bidra til at banken identifiserer, overvåker, tester og rapporterer om compliancerisiko. Funksjonens arbeid skal ha en risikobasert tilnærming med hensyn til hvor ressurser settes inn.

Risikostyringsfunksjonen og compliancefunksjonen skal utarbeide kvartalsvise rapporter til styret, som må omfatte alle forretningsområder og gi kommentarer/vurderinger til status. Rapporteringen må omfatte mangler identifisert i risikohåndteringen, retningslinjer og oppfølging av handlingsplaner og tiltak identifisert gjennom internkontrollarbeidet, risikomatriksen og egne kontrollplaner.

Risikostyringsfunksjonen og compliancefunksjonen rapporterer til adm. banksjef, og kan rapportere direkte til styret i tilfeller der styret ikke får nødvendig informasjon om vesentlige risikoer via den alminnelige rapporteringen. Risikostyringsfunksjonen skal alltid varsle styret i tilfeller der identifiserte risikoer påvirker eller kan påvirke banken.

Banken har definert sin risikotoleranse for følgende risikotyper:

Risikotype	Risikoappetitt
<p>Kredittrisiko Med kredittrisiko forstås risiko for tap og ekstra kostnader knyttet til at bankens låne- og kredittkunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser iht. avtaler, samtidig med at etablerte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Kredittrisiko omfatter også tapsrisikoen knyttet til avgitte garantier for oppfyllelse av kunders forpliktelser</p>	<i>Lav(PM)/Moderat(BM)</i>
<p>Likviditetsrisiko Med likviditetsrisiko forstås risiko for at banken ikke klarer å innfri sine gjeldsforpliktelser. Likviditetsrisiko er også risikoen for at banken ikke kan refinansiere sin gjeld og/eller finansiere sin aktivitet uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på likvide eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.</p>	<i>Moderat/Lav</i>
<p>Markedsrisiko Med markedsrisiko forstås risiko for tap i markedsverdier for eiendeler som følge av svingninger i aksjekurser, renter, kredittspreader og valutakurser.</p>	<i>Lav</i>
<p>Operasjonell risiko Med operasjonell risiko forstås risiko for tap som følge av utilstrekkelige/sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Dette omfatter juridisk risiko, compliance risiko, belønnings/insentivrisiko og omdømmerisiko.</p>	<i>Lav/Moderat</i>

7.3.1 Kredittrisiko

Bankens kredittstrategi fastsetter krav, rammer, organisering m.v. for styring av bankens kredittrisiko.

Bankens kredittrisiko skal være lav til moderat. Dette innebærer at banken skal ha en forsiktig vekststrategi og konservative føringer og rammer vedrørende kundesegmentering, bruk av boligkredittforetak, mislighold og porteføljekvalitet.

Kredittrisikoen styres i tillegg gjennom etablerte rutiner og retningslinjer. Banken har etablert en fullmaktstruktur ved innvilgelse av lån og kreditter, og har etablert en kredittkomité for større kredittsaker.

Lån og kreditter gis bare til personer og selskap som vurderes til å ha evne og vilje til å betjene sin gjeld med løpende inntekter / inntjening fra sin virksomhet. Banken beregner kundens evne til å betjene gjelden (likviditetsoverskudd) med utgangspunkt i inntekter, utgifter, samt renter og avdrag. Kundens evne til å tåle likviditetssvingninger på kort og lang sikt skal også tillegges vekt.

Alle lån og kreditter etableres som hovedregel med første prioritet i betryggende sikkerhet. Banken har retningslinjer som definerer hvilke verdier av de ulike sikkerhetstyper banken legger til grunn for å vurdere sikkerhetsdekningen av et engasjement.

Ved innvilgelse av boliglån følger banken «Forskrift om krav til nye utlån med pant i bolig» og Finanstilsynets Rundskriv 23/2016 «Krav til nye utlån med pant i bolig».

Banken har etablert rammer basert på vedtatt risikotoleranse og overordnet strategi for kredittområdet. Endringer i kredittstrategi og vesentlige brudd på rammer kan gi grunnlag for å endre vurdert kapitalbehov i pilar 2.

Nedenfor vises et utvalg av bankens rammer per 31.12.2019:

Kreditrisiko			
Segmentandeler			Andel totalt
Sum BM (max ramme)			30,0 %
Sum PM (min ramme)			70,0 %
Totalt			
Morbank			
Utlån til BM (max ramme)			40,00 %
Utlån til PM (min ramme)			60,00 %
Utlån med pant i bolig- og fritidseiendom overført til boligkreditt som andel av samlede utlån med pant i bolig- og fritidseiendom, inkludert overførte lån til Eika Boligkreditt AS			50,00 %
Mislighold morbank (status)	Max Ramme	Mislighold konsern	Max Ramme
> 90 dager PM	1,10 %	> 90 dager PM	1,00 %
> 90 dager BM	1,80 %	> 90 dager BM	1,80 %
> 90 dg Totalt	-	> 90 dg Totalt	1,25 %
> 30 dager PM	1,80 %	> 30 dager PM	1,40 %
> 30 dager BM	1,80 %	> 30 dager BM	1,80 %
Store engasjement			Ramme (Mkr)
Største enkeltengasjement			300
Porteføljekvalitet utlån (PM og BM)			Min Ramme
Andel utlån lav risiko PM (1-3)			75,0 %
Andel utlån lav risiko BM (1-3)			25,0 %
			Max Ramme
Andel utlån høy risiko PM (8-10)			8,0 %
Andel utlån høy risiko BM (8-10)			25,0 %
			Max Ramme
Andel utlån tapsutsatt/mislighold PM (11-12)			1,0 %
Andel utlån tapsutsatt/mislighold BM (11-12)			4,0 %
Gjennomsnittlig PD			Max Ramme
PM			1,0 %
BM			3,0 %
Geografi (i %)			Max Ramme
Utlån konsern utenfor primærmarkedet			30 %
Bransjer (BM) Mkr	Max Ramme	Ramme (enk)	
Transport	200	50	
Varehandel	175	25	
Industri	225	50	
Utvikling av byggeprosjekter	750	250	
Oppføring av bygninger	600	250	
Annen bygge-/anleggsvirksomhet	200	50	
Jordbruk, skogbruk og fiske	1.000	35	
Omsetning og drift av fast eiendom	2.000	250	
Helse- og sosialtjenester	100	50	
Faglig, vitenskap. og teknisk tj.yting	175	25	
Kulturell virks., underholdn. og fritidsakt.	100		
Overnattings- og serveringsvirksomhet	60		
Samlet eksponering alle bransjer	5.000		

7.3.2 LIKVIDITETSRISIKO

Bankens finansstrategi fastsetter krav og rammer for styring av bankens likviditetsrisiko.

Bankens likviditetsrisiko skal være lav til moderat. Dette innebærer at banken skal være forsvarlig og langsiktig finansiert – i hovedsak med innskudd. Banken skal også ha en likviditetsbuffer som sikrer tilgang på finansiering i krisesituasjoner.

De daglige likviditetssvingningene følges opp gjennom overvåking av bankens posisjon i NICS og bruk av innskudd og trekkrettigheten i DNB. Likviditetsprognoser utarbeides månedlig, og det rapporteres på status knyttet til eksponering i forhold til fastsatte rammer månedlig til bankens styre.

Banken har en spredt forfallsstruktur på innlånene. Samlet forfall på konsernets eksterne finansiering de neste 12 måneder skal ikke overstige 30 % av samlet ekstern finansiering.

Bankens har fastsatt mål for minimumsnivå på innskuddsdekning. Innskuddsdekningen i morbanken skal ligge over 72 prosent. Innskudd som andel av utlån i morbank og formidlet til bolig- og næringskreditt skal ikke falle under 47 prosent. Andelen stabile innskudd skal minst utgjøre 70 prosent av bankens innskudd. Stabile innskudd – defineres som innskudd med uttaksfaktor lavere enn 20 i beregningen av LCR.

Eika Boligkreditt AS (EBK) og Totens Sparebank Boligkreditt AS (TSBB) benyttes som finansieringskilde for boliglån og det er fastsatt ramme for maksimal andel av samlede personmarkedslån som kan overføres disse to.

Banken har p.t. god tilgang til ordinære fremmedkapitalkilder (innskudd, innlån fra verdipapirmarkedet, innlån fra andre banker).

Banken skal til enhver tid ha en LCR som tilfredsstillende kravet fra myndighetene, og styret har besluttet at LCR skal være over 110 prosent. For NSFR er måltallet også 110 prosent.

Bankens likviditetssituasjon er tilfredsstillende og den faktiske likviditetssituasjonen er innenfor vedtatte rammer.

7.3.3 Markedsrisiko

Bankens finansstrategi fastsetter rammer for tillatte instrumenter, renterisiko og valutarisiko. Disse er basert på vedtatt risikotoleranse og overordnet strategi for markedsområdet. Risikoen styres i tillegg gjennom etablerte rutiner og retningslinjer.

Bankens markedsrisiko skal være lav for likviditetsporteføljen. Banken har i sin finansstrategi etablert rammer basert på vedtatt risikotoleranse og overordnet strategi for markedsområdet. Her fastsettes rammer for tillatte instrumenter, renterisiko og valutarisiko.

Banken ønsker en lav aktivitet i verdipapirmarkedet utover de aktivklasser som er definert inn i likviditetsporteføljen. Rammen for investeringer i aksjer, obligasjoner og sertifikater med investeringsformål er på NOK 7,5 millioner. Rammen for investeringer i egenkapitalinstrumenter er på NOK 2,5 millioner.

Nedenfor vises bankens rammer knyttet til likviditetsporteføljen per 31.12.2019:

	Maksimal volum MNOK	Maksimal per steder MNOK	Maksimal løpetid	Minimum rating
Likviditetsreserve	2.500	-	-	
Bankinnskudd	400	-	-	A-
Likviditetsportefølje	2.100	-	-	
Offentlig sikret (L.P.)	900	300	10	AA-
OMF (L.P.)	1.100	300	10	AA-
Bank, finans, kraft og PM fond (L.P.)	100	250	5	A-

7.3.4 Risikoanalyse operasjonell risiko

Bankens strategi for operasjonell risiko fastsetter nivået for operasjonell risiko. Risikotoleransen for operasjonell risiko er lav/moderat. Banken skal innrette virksomheten slik at den i størst mulig grad unngår store tap knyttet til operasjonelle hendelser.

Banken har fastsatt retningslinjer for ansattes identifisering og rapportering av operasjonelle tapshendelser og har satt rammer for hvor stort økonomisk tap banken aksepterer fra hendelser og andre identifiserte risikoer.

7.3.5 Forretningsmessig og strategisk risiko

Forretningsmessig risiko er risikoen for uventede inntektssvingninger fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og/eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger, endret kundeferd og endret konkurransesituasjon. Inntreden av nye aktører i betalingsformidling kan gjøre at det er mindre inntektsmuligheter innenfor dette området fremover. Eika Gruppens samarbeid med Vipps kan være et viktig bidrag til å opprettholde dette forretningsområdet. Banken mener at inntektene fra betalingsformidling kan være under press fremover, men at dette ikke vil medføre økt kapitalbehov for konsernet. Styret har vurdert kapitalbehov knyttet til forretningsrisiko og mener at lavere inntekter eller høyere kostnader som følge av dette, ikke vil generere et kapitalbehov for banken.

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening knyttet til strategiske valg som vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Dette aktualiserer behovet for å se fremover og sikre seg nødvendig kapital i forbindelse med igangsatte og planlagte aktiviteter. Nødvendige strategiske

endringer på grunn av endrede rammebetingelser, herunder strengere myndighetsregulering (for eksempel Finanstilsynet og Datatilsynet) overvåkes gjennom strategiprosessen og følges nøye opp både av Eika Gruppen og banken. Det er av stor betydning for banken at Eika alliansen fungerer og Eika-bankene har stort fokus på å bidra til at alliansen skal fungere. Banken har ikke tatt strategiske valg som gir behov for å beregne ett pilar 2 tillegg, og det er derfor styrets vurdering at banken ikke har et kapitalbehov knyttet til forretningsmessig og strategisk risiko.

7.4 Mål for kapitaldekning

Styret har vedtatt mål for både ren kjernekapital, kjernekapital, ansvarlig kapital og uvektet kjernekapitalandel for de kommende tre år.

Styret vedtok på styremøte 12.03.2020 følgende mål for kapitaldekningen på konsolidert nivå.

Fastsatt styringsbuffer (dekkes av ren kjernekapital)	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Styringsbuffer (margin mellom kapitalmål og kapitalbehov)	0,8 %	0,8 %	0,8 %

Kapitalmål konsolidert (kapitalbehov + styringsbuffer)	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Ren kjernekapitaldekning	14,9 %	14,9 %	16,4 %
Kjernekapitaldekning	16,4 %	16,4 %	17,9 %
Ansvarlig kapitaldekning	18,4 %	18,4 %	19,9 %

Kapitalmål uvektet kjernekapitalandel konsolidert	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020
Mål for uvektet kjernekapitalandel konsolidert	5,5 %	5,5 %	5,5 %

Målene inkluderer tilbakeholdt overskudd, og konsernet vil ved den løpende oppfølging gjennom kalenderåret inkludere antatt tilbakeholdt andel av resultatet når måloppnåelse kontrolleres.

Faktorer som bestemmer størrelsen på marginen mellom kapitalmål og minimumskrav/behov er:

- Bankens størrelse, risikoprofil og risikotoleranse
- Bruk av egenkapitalbevis og andel markedsfinansiering
- Markedets forventninger til bankens kapitalisering (for egenkapitalbevis og funding). Dersom kapitaliseringen er for lav, kan det stoppe tilgangen til likviditet og nødvendig refinansiering.
- Krav om oppkapitalisering av EBK som følge av krav til økte buffere eller andre forhold
- Mulige endringer i motsyklisk buffer
- Mulige endringer fra Baselkomiteen. (Baselkomiteen har i 2015 foreslått endringer i standardmetoden for kredittrisiko. De foreslåtte endringene i standardmetoden for kredittrisiko vil blant annet gjøre beregningene av krav til kapital under pilar 1 mer risikosensitive. Det er i dag ikke mulig å beregne konsekvensen av ny metode siden satsene i modellen ikke er besluttet. Det samme gjelder for andre endringer i kapitaldekningsregelverket som er til vurdering i Basel-komiteen, herunder om renterisiko i bankboken, operasjonell risiko og markedsrisiko.)